

7 ข้อเสนอประชาชนสู่นโยบายชายแดนใต้/ปาตานี

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อพรรคการเมือง
จากเครือข่าย PEACE SURVEY

กุมภาพันธ์ 2562

สนับสนุนการจัดพิมพ์โดย สหภาพยุโรป และ มูลนิธิสันติภาพซาคากาวา

บทนำ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้นี้เป็นผลมาจากการสำรวจความคิดเห็นประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีต่อกระบวนการสันติภาพ¹ (Peace Survey) จำนวน 4 ครั้ง โดยเริ่มต้นครั้งแรกในเดือนกุมภาพันธ์ 2559 จนถึงครั้งล่าสุดในเดือนกันยายน 2561 รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 6,321 คน² ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic Random Sampling) ถึงระดับครัวเรือน เพื่อให้ประชาชนทุกคนและทุกกลุ่มมีโอกาสถูกเลือกอย่างเท่าเทียมกัน

การสำรวจอย่างต่อเนื่องเหล่านี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อรับทราบข้อคิดเห็นและพัฒนาการทางความคิดของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ อันเป็นหลักฐานของสันติภาพและประชาธิปไตย รวมทั้งให้ผู้เกี่ยวข้องได้มีข้อมูลทางวิชาการที่สะท้อนเสียงความต้องการของประชาชนเพื่อประกอบการตัดสินใจ ซึ่งถือเป็นการสร้างและขยายพื้นที่ทางการเมืองให้ประชาชนบนพื้นฐานของความเที่ยงตรงน่าเชื่อถือในการวิจัย

¹ กระบวนการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งร่วมกันของกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียโดยไม่ใช้ความรุนแรง ซึ่งรวมถึงการพูดคุย/เจรจาสันติภาพระหว่างรัฐบาลกับกลุ่มขบวนการเคลื่อนไหวในพื้นที่ด้วย

² วิเคราะห์ข้อมูลในรายงานนี้จะเป็นการสรุปจากสองฐานข้อมูลคือ 1) สรุปจากข้อมูลรวมที่ได้มาจากการสำรวจ 4 ครั้ง กลุ่มตัวอย่างรวม 6,321 คน และ 2) ในบางตอนจะแสดงให้เห็นข้อมูลในการสำรวจครั้งล่าสุด (การสำรวจครั้งที่ 4) ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่าง 1,609 คน

เนื้อหาในการสำรวจครอบคลุมถึงทัศนคติต่อสภาพความเป็นอยู่ในพื้นที่ สาเหตุของปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ความพยายามในการแก้ไขปัญหาด้วยกระบวนการสันติภาพ และข้อเสนอแนะต่อแนวทางแก้ปัญหาในอนาคต โดยที่ผ่านมามีประชาชนเพียง 1 ใน 4 (ร้อยละ 25.6) ที่รู้สึกว่าการดีขึ้น แต่ประชาชนที่เหลืออีกราว 1 ใน 5 (ร้อยละ 21.7) มองว่าแย่ลง และมีอีกเกือบครึ่ง (ร้อยละ 42.6) ที่มองว่าเหมือนเดิม ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ามาตรการแก้ปัญหาความขัดแย้งในชายแดนใต้ที่ดำเนินการมายังไม่สามารถเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ในพื้นที่ให้ดีขึ้นได้ ทั้งหมดนี้เน้นย้ำให้เห็นความจำเป็นของการปรับนโยบายที่พรรคการเมืองควรต้องพิจารณา

เมื่อนำผลสำรวจดังกล่าวมาวิเคราะห์ สามารถประมวลเป็นข้อเสนอได้ 7 ประการ ดังต่อไปนี้

- 1 - ยกระดับให้การพูดคุยสันติภาพเป็นแกนกลางในการแก้ไขความขัดแย้งทางการเมือง
- 2 - เร่งปกป้องพลเรือนจากความรุนแรงและการละเมิดสิทธิ
- 3 - ทบทวนประสิทธิผลการแก้ปัญหายาเสพติดและเร่งตั้งกลไกพิสูจน์ข้อเท็จจริงเหตุรุนแรง
- 4 - ตรวจสอบประสิทธิภาพการใช้งบประมาณด้านการพัฒนาในพื้นที่
- 5 - ออกแบบระบบการศึกษาที่มีคุณภาพและสะท้อนวิถีอัตลักษณ์วัฒนธรรม
- 6 - กระจายอำนาจมากขึ้นด้วยโครงสร้างการปกครองที่มีลักษณะเฉพาะของพื้นที่
- 7 - เปิดพื้นที่ให้คนได้ถกเถียงเรื่องอ่อนไหวทางการเมืองโดยไม่ถูกคุกคามจากทุกฝ่าย

ข้อเสนอที่ 1

ยกระดับให้การพูดคุยสันติภาพ
เป็นแกนกลางในการแก้ไข
ความขัดแย้งทางการเมือง

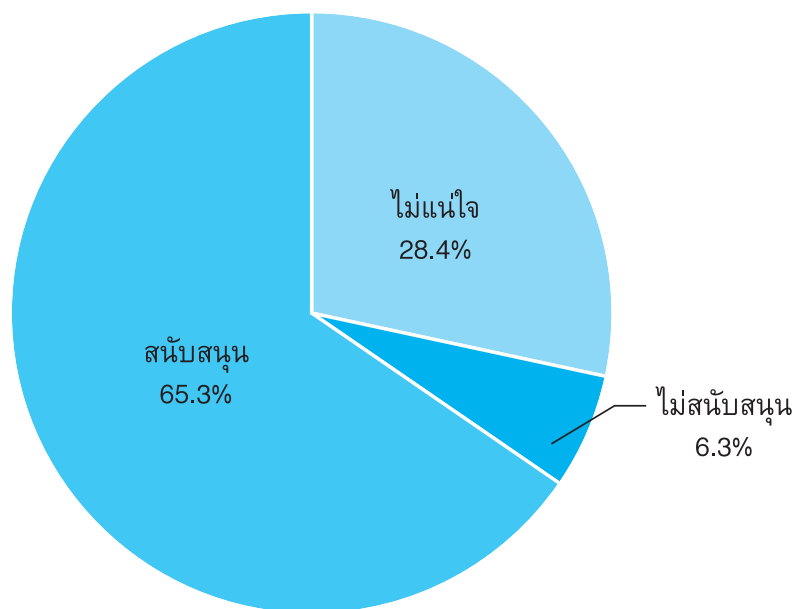
ข้อเสนอที่ 1

ยกระดับให้การพูดคุยสันติภาพเป็นแกนกลางในการ แก้ไขความขัดแย้งทางการเมือง

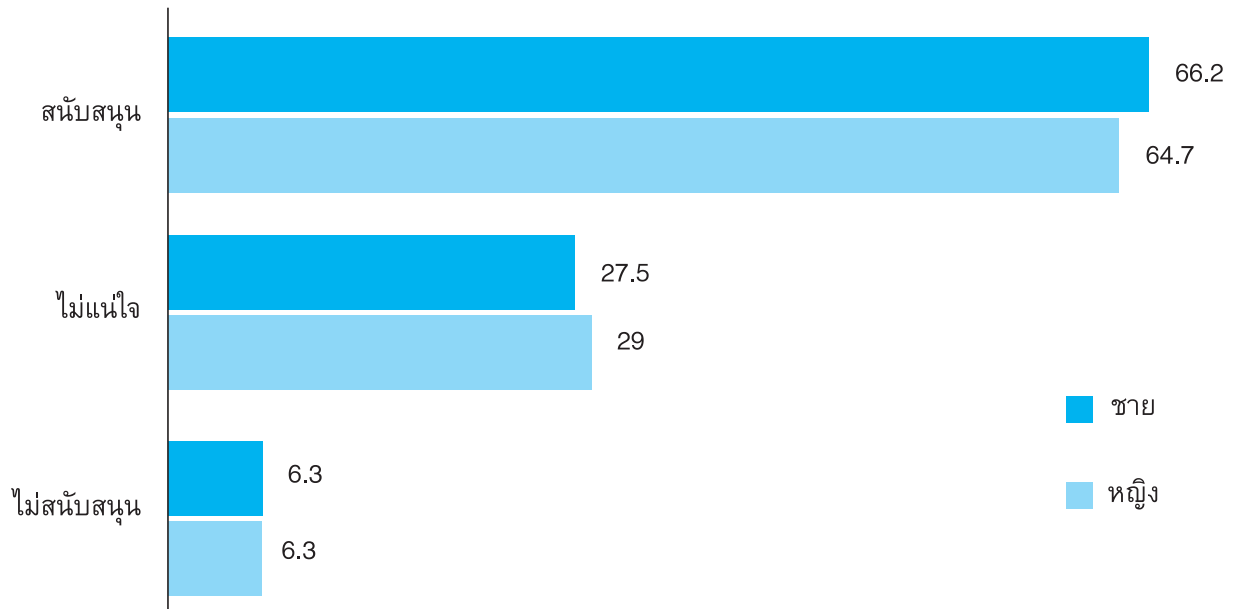
- กระบวนการพูดคุยสันติภาพซึ่งดำเนินการอย่างเปิดเผยมาแล้ว 6 ปี และถือเป็นหนึ่งในวาระแห่งชาติได้ส่งผลกระทบต่ออนาคตของผู้คนในพื้นที่อย่างกว้างขวาง แต่ผลการสำรวจพบว่าประชาชนในพื้นที่เคยได้ยินข่าวเรื่องนี้ร้อยละ 55.4 และสนใจติดตามข่าวเพียงร้อยละ 41.8 กล่าวได้ว่าในแง่ของการรับรู้ของประชาชนนั้นยังคงมีอยู่อย่างจำกัด
- อย่างไรก็ตาม เมื่อถูกถามว่าท่านสนับสนุนการใช้การพูดคุย/เจรจาเป็นแนวทางแก้ปัญหาหรือไม่? ประชาชนส่วนใหญ่ของทุกกลุ่มตอบว่าสนับสนุนร้อยละ 65.4 ในขณะที่ร้อยละ 6.3 ตอบว่าไม่สนับสนุน ที่น่าสนใจคือมีถึงร้อยละ 28.4 ที่ตอบว่าไม่แน่ใจ (ดูกราฟที่ 1-7)
- จากข้อมูลข้างต้น กล่าวได้ว่าการพูดคุยเป็นทิศทางการแก้ไขปัญหที่ **ชอบธรรม** ซึ่งทั้งรัฐ ขบวนการฯ และฝ่ายที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้อง **ให้ข้อมูลเรื่องนี้เพื่อให้ประชาชนรับรู้มากขึ้น** ในส่วนของกลุ่มที่ยังไม่แน่ใจ หากผู้เกี่ยวข้องกับการพูดคุยสามารถแสดงให้เห็นว่าการพูดคุยสามารถส่งผลบวกในการแก้ไขปัญหาได้จริง คนกลุ่มนี้ก็อาจหันมาเป็นพลังหนุนการพูดคุยต่อไปในอนาคต
- ผลสำรวจพบว่ากลุ่มบุคคลที่ประชาชนคิดว่ามีสำคัญต่อการสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้นในพื้นที่ได้จริง 3 อันดับแรก คือ 1) รัฐบาล (ร้อยละ 34.0) 2) ผู้นำศาสนา (ร้อยละ 16.4) และ 3) สถาบันการศึกษา (ร้อยละ 10.4) (กราฟที่ 8)

- อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาความเห็นภายในกลุ่มพุทธและภายในกลุ่มมุสลิมจะพบว่า แม้ทั้งสองกลุ่มจะเห็นตรงกันว่ารัฐบาลมีความสำคัญเป็นลำดับแรก แต่สำหรับคนมุสลิมแล้ว ผู้นำศาสนาและสถาบันการศึกษาที่มีความสำคัญลำดับรองลงมา ในขณะที่คนพุทธให้น้ำหนักกับนักการเมืองท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองเป็นลำดับรองลงมา
- ดังนั้น เพื่อให้กระบวนการสันติภาพมีพลังและมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จมากขึ้น รัฐบาลไม่เพียงแต่ต้องจริงจังกับการพูดคุย/เจรจา สันติภาพเท่านั้น แต่ยังต้องเอื้อให้ทั้งผู้นำศาสนา สถาบันการศึกษา นักการเมืองท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ซึ่งประชาชนให้ความสำคัญได้เข้ามามีบทบาทมากขึ้นด้วย
- ในแง่ความรู้สึกของประชาชนต่อกระบวนการพูดคุย ผลสำรวจความคิดเห็นพบว่าประชาชนมีความกังวลต่อกระบวนการพูดคุยสันติภาพใน 5 ประเด็นแรก ดังนี้ 1) ไม่สามารถหยุดความรุนแรงได้จริง 2) สถานการณ์รุนแรงขึ้นกว่าเดิม 3) ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ทำตามที่ได้ตกลงกัน 4) ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่รับฟังความต้องการของอีกฝ่ายอย่างจริงจัง และ 5) ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ให้เกียรติกัน (กราฟที่ 9) อาจกล่าวได้ว่าประชาชนกังวลว่าผู้เกี่ยวข้องจะไม่จริงจังกับกระบวนการพูดคุยสันติภาพมากพอ และทำให้ไม่สามารถนำไปสู่การแก้ปัญหาความรุนแรงในพื้นที่ได้จริง
- ทั้งนี้ ความกังวลข้างต้นอาจส่งผลต่อความเชื่อมั่นในความสำเร็จของการพูดคุยสันติภาพที่ดำเนินการอยู่ในขณะนี้ กล่าวคือ มีผู้ตอบว่าไม่เชื่อมั่นถึงร้อยละ 33.5 โดยมีผู้ตอบว่าเชื่อมั่นเพียงร้อยละ 22.8 ในขณะที่ตอบว่ารู้สึกเฉยๆ อีกร้อยละ 43.7
- เมื่อเป็นเช่นนี้ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงควรพิจารณาข้อกังวลของประชาชนอย่างจริงจังเพื่อให้กระบวนการพูดคุยมีความต่อเนื่องและชอบธรรม ตลอดจนสามารถแก้ปัญหาได้จริง โดยให้ความสำคัญกับการรับฟังความต้องการและให้เกียรติซึ่งกันและกันในกระบวนการพูดคุยมากขึ้น อันเป็นประเด็นที่ชาวมุสลิมให้น้ำหนักค่อนข้างมาก
- อย่างไรก็ตาม ประชาชนทุกกลุ่ม (ร้อยละ 64.4) ยังคงมีความหวังว่าจะเกิดข้อตกลงสันติภาพได้ในอีก 5 ปีข้างหน้า

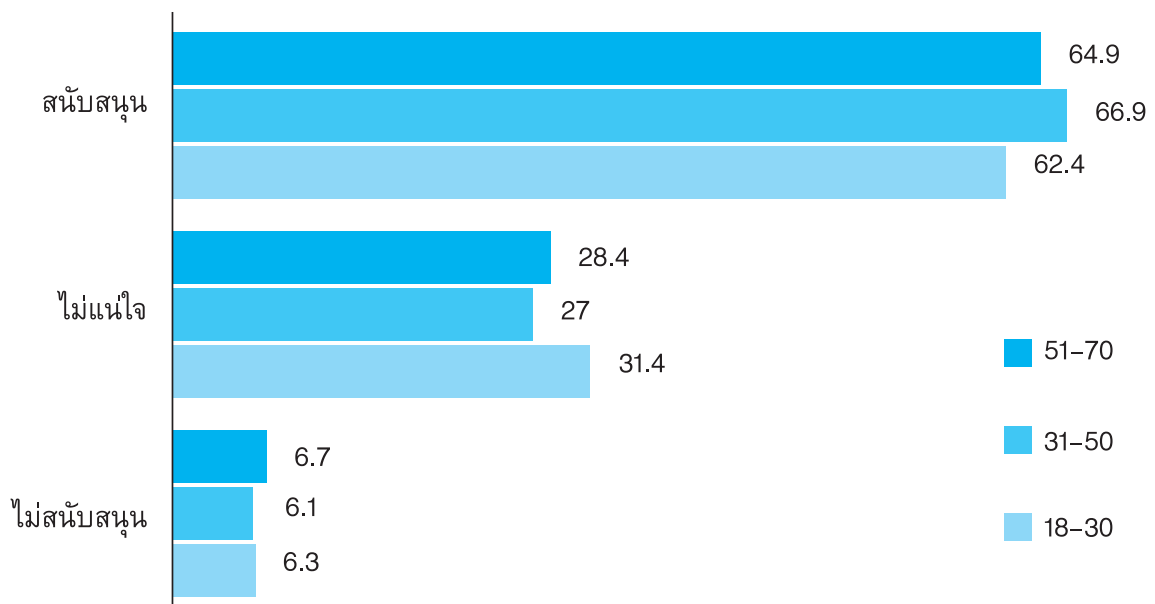
กราฟที่ 1
"ท่านสนับสนุนการใช้การพูดคุย/เจรจาเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาหรือไม่?"

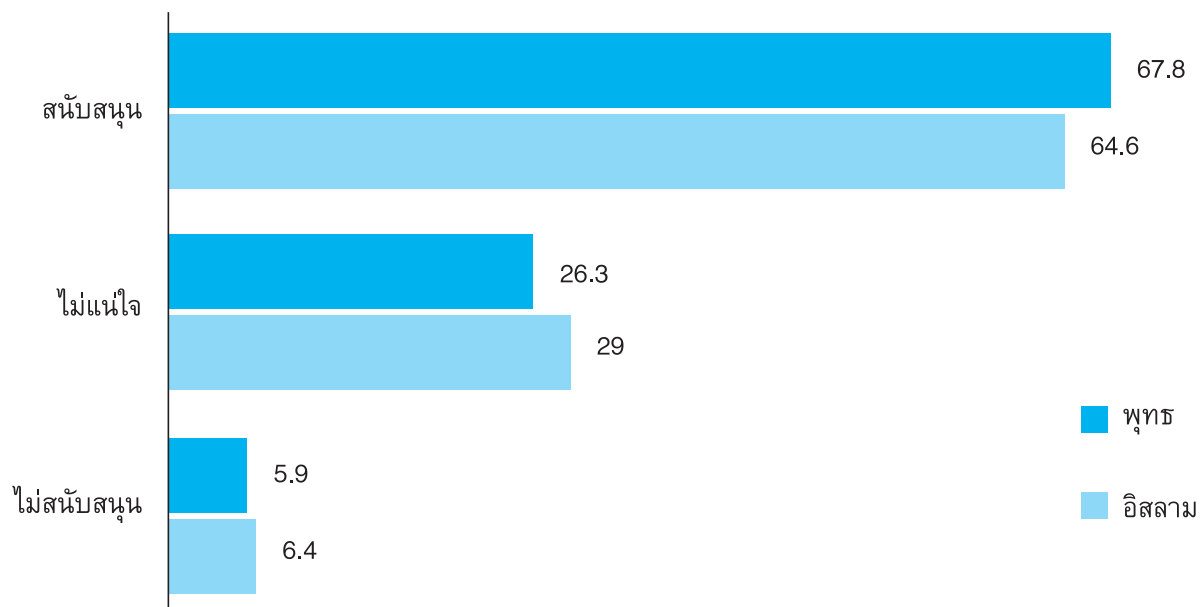
กราฟที่ 2
"ท่านสนับสนุนการพูดคุยหรือไม่" แยกตามเพศของผู้ตอบ (ร้อยละ)

กราฟที่ 3
"ท่านสนับสนุนการพูดคุยหรือไม่" แยกตามช่วงอายุของผู้ตอบ (ร้อยละ)

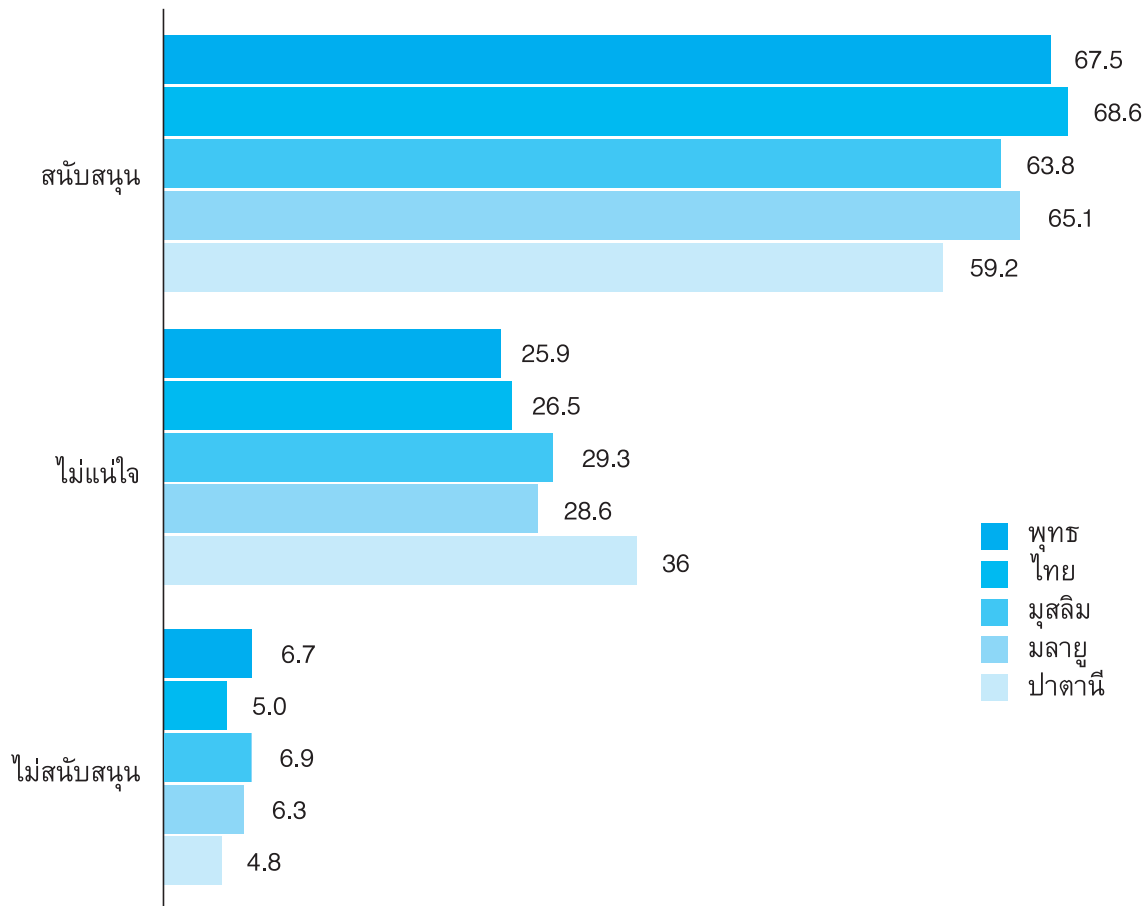

กราฟที่ 4
"ท่านสนับสนุนการพูดคุยหรือไม่" แยกตามศาสนาของผู้ตอบ (ร้อยละ)

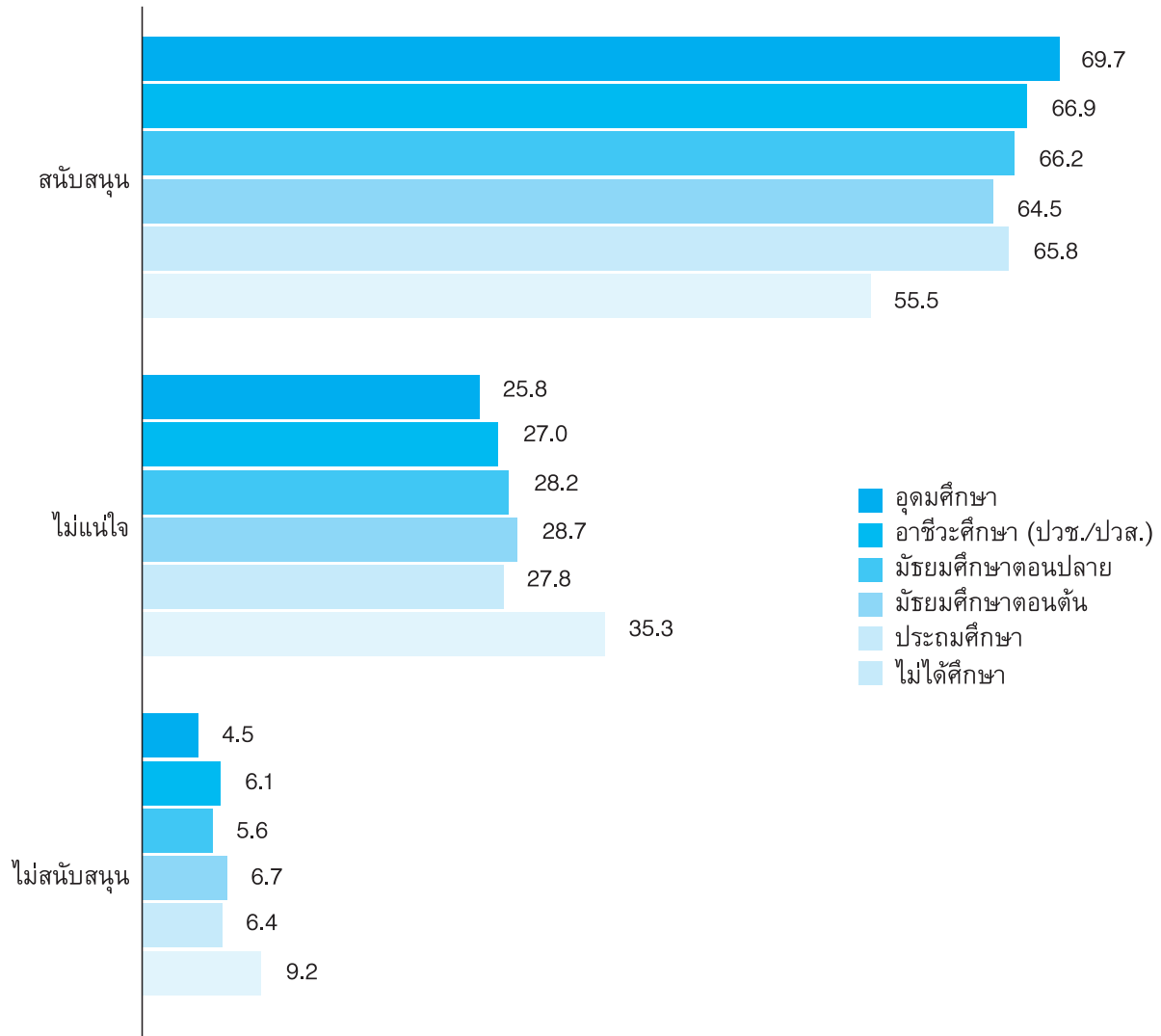
กราฟที่ 5

"ท่านสนับสนุนการพูดคุยหรือไม่" แยกตามการนิยามตัวตนของผู้ตอบ (ร้อยละ)

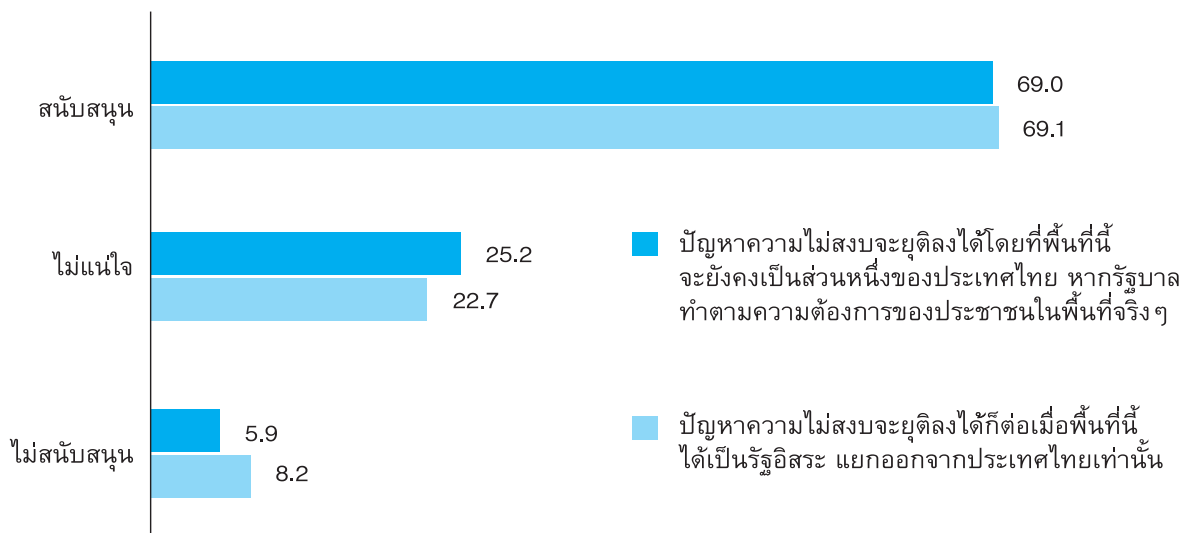
กราฟที่ 6

"ท่านสนับสนุนการพูดคุยหรือไม่" แยกตามระดับการศึกษาสายสามัญของผู้ตอบ (ร้อยละ)

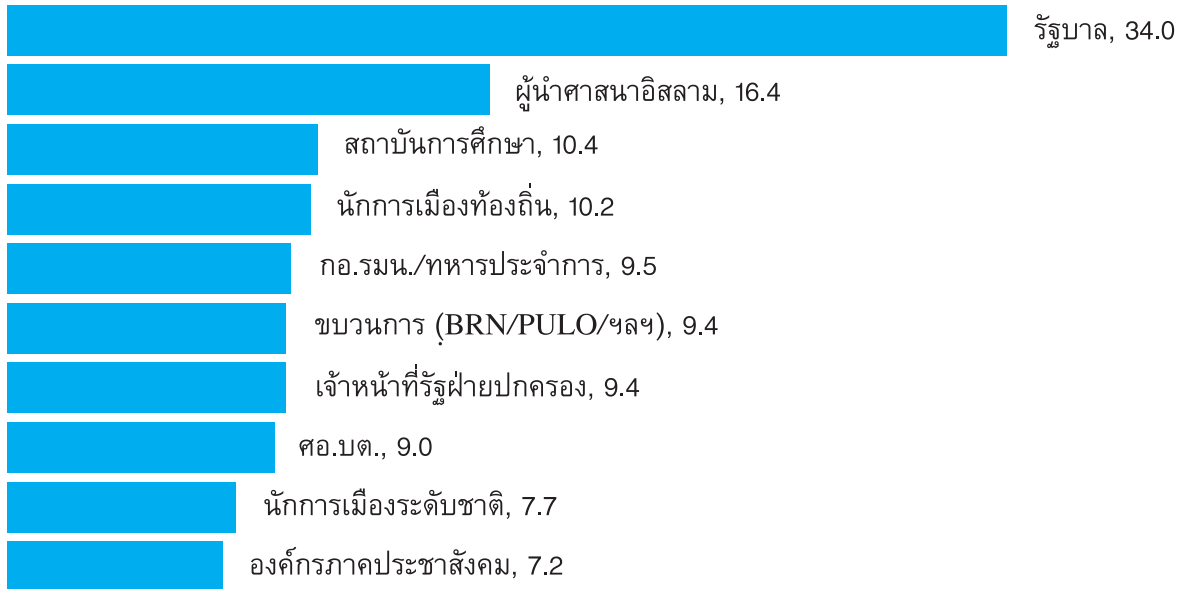

กราฟที่ 7

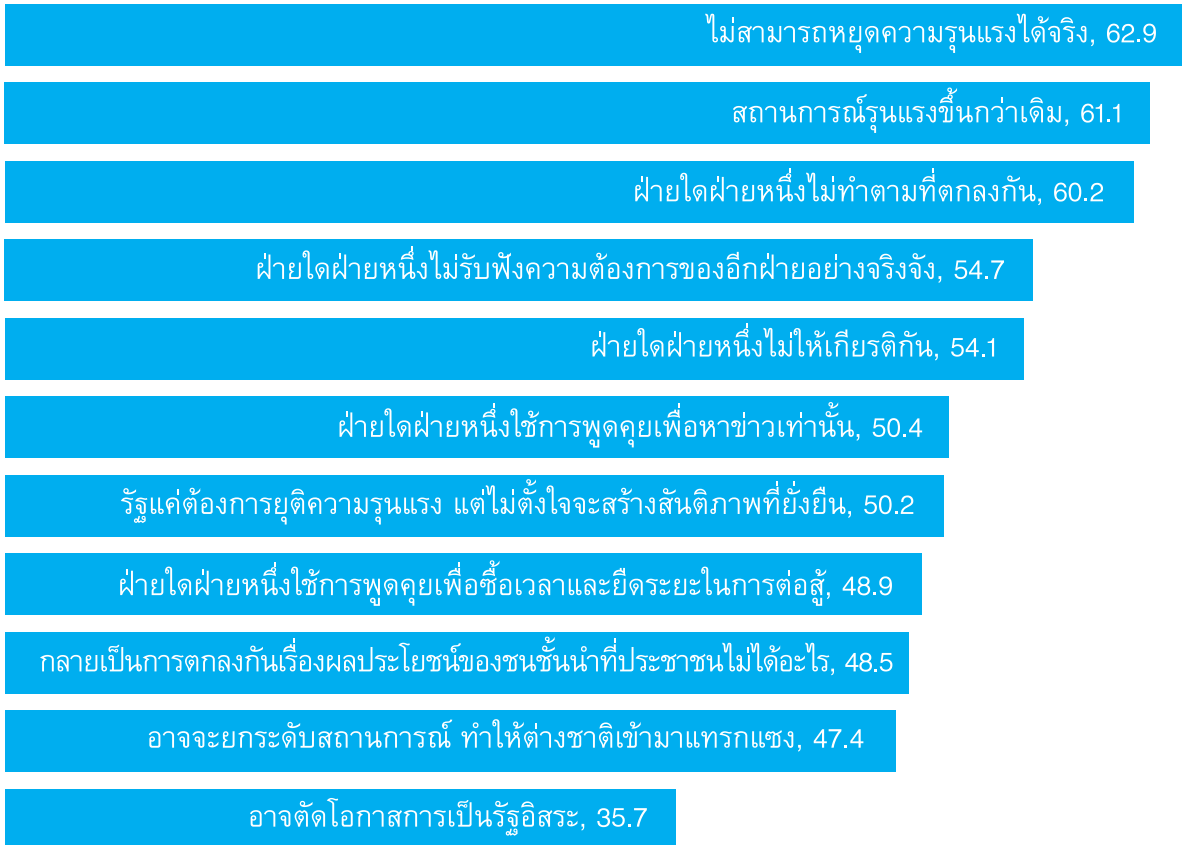
"ท่านสนับสนุนการพูดคุยหรือไม่" แยกตามทัศนคติต่อทางออกของปัญหาของผู้ตอบ (ร้อยละ)

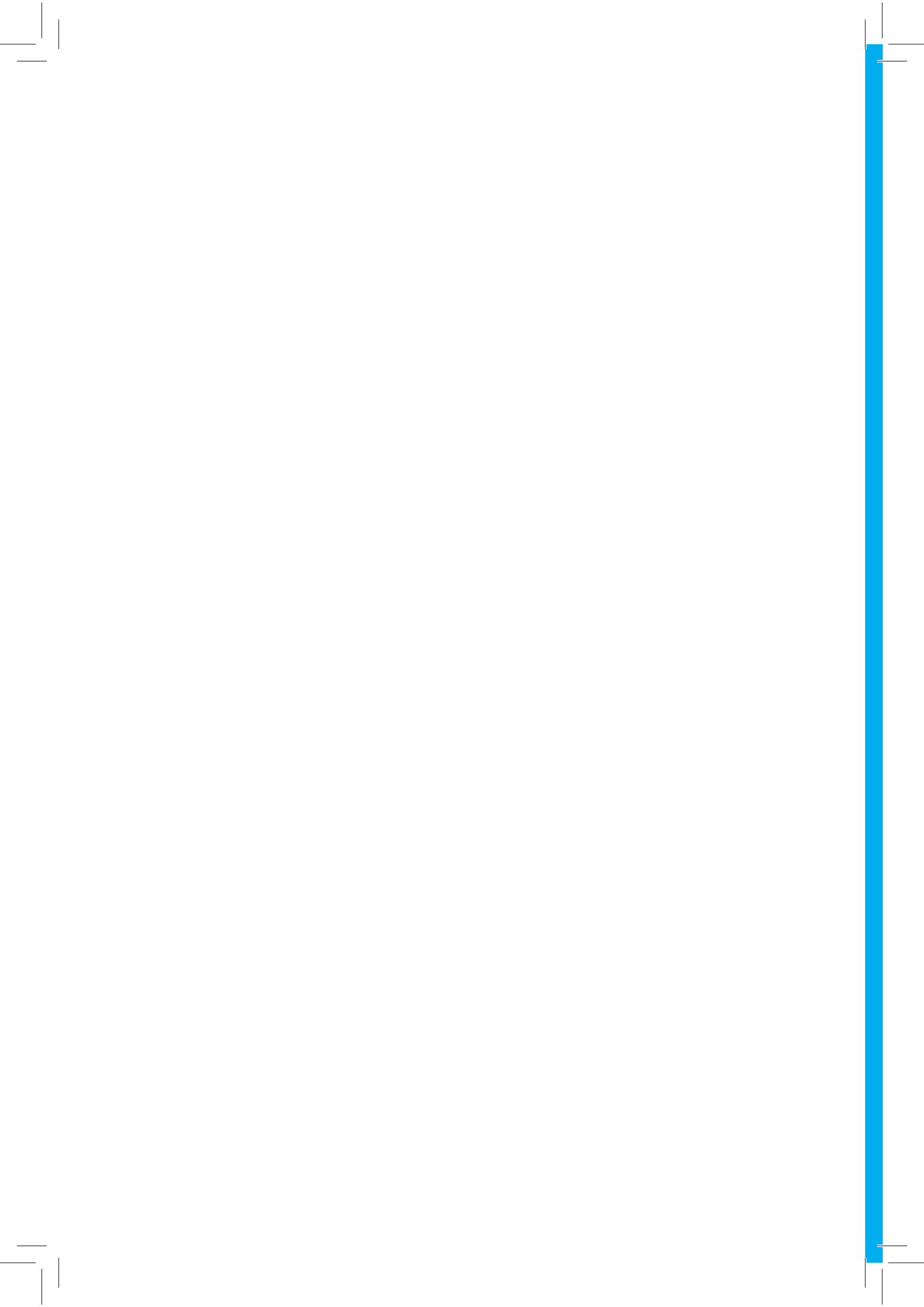

กราฟที่ 8
สถาบัน หน่วยงาน องค์กร หรือบุคคลที่ท่านคิดว่า
มีความสำคัญต่อการสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้นได้จริง (10 อันดับแรก)

กราฟที่ 9 ข้อกังวลต่อกระบวนการพูดคุยสันติภาพ (ร้อยละ)

ข้อเสนอที่ 2

เร่งปกป้องพลเรือน
จากความรุนแรง
และการละเมิดสิทธิ

ข้อเสนอที่ 2

เร่งปกป้องพลเรือนจากความรุนแรงและการละเมิดสิทธิ

- จากการสำรวจความคิดเห็นครั้งล่าสุด (กลางปี 2561 โดยมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,609 คน) พบว่าผู้คนทุกศาสนาต่างเห็นตรงกันว่าแนวทางหรือมาตรการที่รัฐบาลและขบวนการเคลื่อนไหวควรเร่งดำเนินการเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางบวกในพื้นที่ 4 อันดับแรก ได้แก่ (1) การสร้างพื้นที่ปลอดภัยในชุมชน (2) การหลีกเลี่ยงการก่อเหตุรุนแรงกับเป้าหมายอ่อน (3) การป้องกันไม่ให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชน และ (4) ตั้งคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วยบุคคลหลายฝ่ายในการตรวจสอบข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ความรุนแรง (กราฟที่ 10)
- สำหรับประเด็นการสร้างพื้นที่ปลอดภัยในชุมชน มีรายละเอียดเพิ่มเติมคือ จะต้องให้ความสำคัญกับความปลอดภัยของพลเรือน (เป้าหมายอ่อน) เป็นอันดับแรก โดยเน้นให้พื้นที่สาธารณะ (เช่น โรงเรียน ตลาด โรงพยาบาล ศาสนสถาน) ปลอดภัยจากความรุนแรง และในเวลาเดียวกันประชาชนในชุมชนต้องมีบทบาทในการกำหนดทิศทางการพัฒนาด้วยตนเอง
- ในส่วนการละเมิดสิทธิมนุษยชน ประชาชนเห็นว่าการกระทำที่เข้าข่ายละเมิดสิทธิมนุษยชนมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ (1) ชาวบ้านถูกซ้อมทรมานและถ่ายรูปโดยไม่ได้แจ้งเหตุผล (2) ชาวบ้านถูกซ้อมทรมานระหว่างการถูกควบคุมตัวโดยเจ้าหน้าที่รัฐ และ (3) เจ้าหน้าที่ปิดล้อมตรวจค้นหมู่บ้าน

- เป็นที่น่าสังเกตว่ามาตรการและนโยบายเดียวกันอาจทำให้คนพุทธและมุสลิมเกิดความรู้สึกต่างกัน ยกตัวอย่างเช่น เมื่อผ่านด่านตรวจ คนมุสลิมรู้สึกไม่ปลอดภัยและรู้สึกว่าตนโดนละเมิดสิทธิ ในขณะที่คนพุทธรู้สึกปลอดภัยกว่าโดยเปรียบเทียบ ด้วยเหตุนี้การกำหนดนโยบายใดๆ จึงต้องรอบคอบและระมัดระวังต่อความรู้สึกของคนกลุ่มต่างๆ เช่นกัน
- กล่าวโดยสรุป เรื่องเร่งด่วนในมุมมองของประชาชนในพื้นที่นั้น เกี่ยวข้องกับการที่พลเรือนหรือประชาชนคนธรรมดาปลอดภัยจากความรุนแรงทางกายภาพและการคุกคามจากทุกฝ่าย โดยจำเป็นอย่างยิ่งที่นโยบายหรือมาตรการต่างๆ จะต้องรักษาสมดุลระหว่างปัจจัยต่างๆ อย่างรอบด้าน พร้อมกันนี้ยังต้องพิจารณาถึงกลไกการตรวจสอบข้อเท็จจริงที่น่าเชื่อถือในกรณีความรุนแรงต่างๆ อีกด้วย

กราฟที่ 10

แนวทางหรือมาตรการที่รัฐบาลควรเร่งดำเนินการเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางบวกในพื้นที่ (ร้อยละ) (การสำรวจครั้งที่ 4)

ข้อเสนอที่ 3

ทบทวนประสิทธิผลการแก้ปัญหา
ยาเสพติด และเร่งตั้งกลไกพิสูจน์
ข้อเท็จจริงเหตุรุนแรง

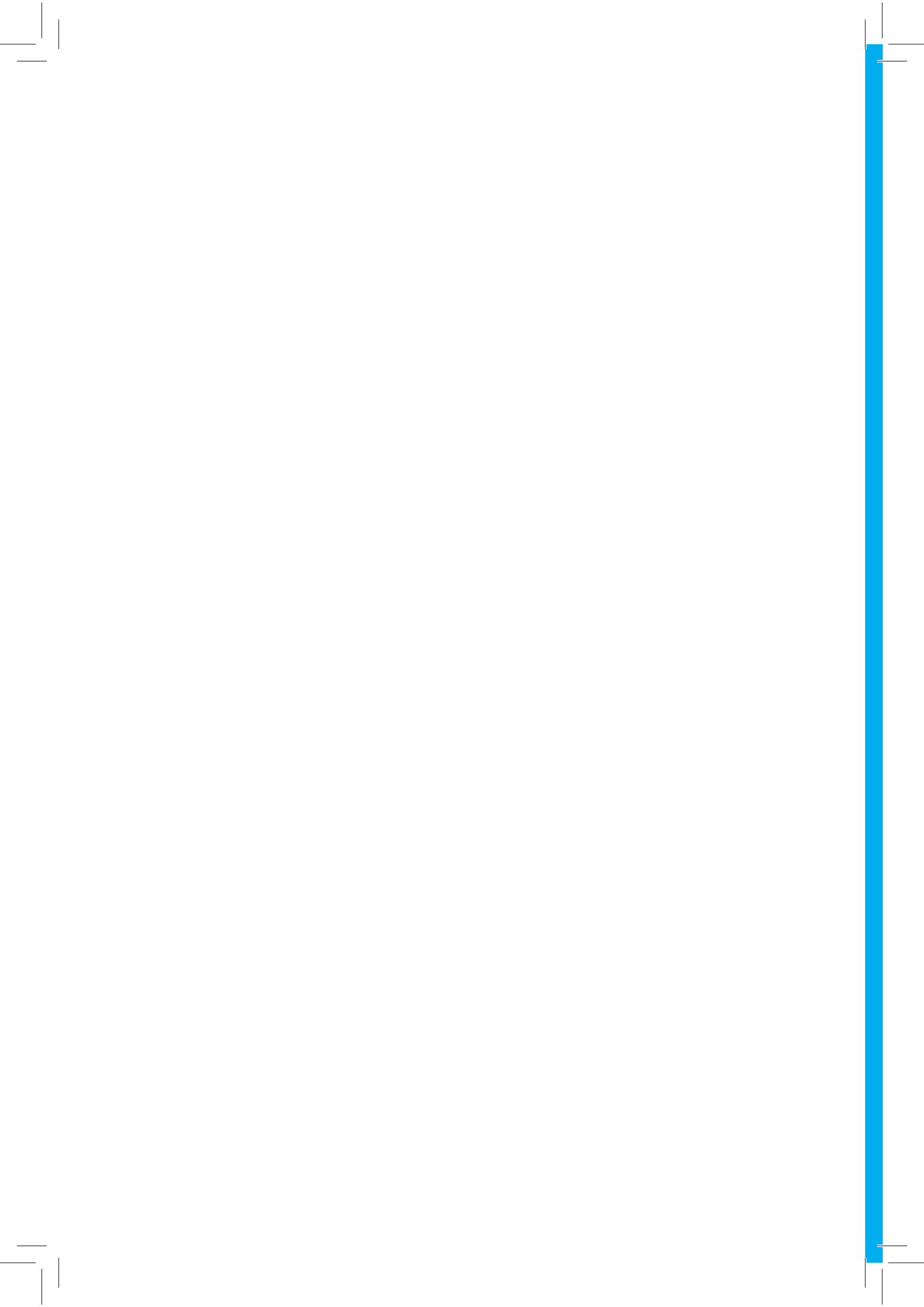
ข้อเสนอที่ 3

ทบทวนประสิทธิผลการแก้ปัญหายาเสพติด และเร่งตั้งกลไกพิเศษข้อเท็จจริงเหตุรุนแรง

- การสำรวจครั้งล่าสุดพบว่า **ปัญหายาเสพติด** เป็นประเด็นสำคัญที่สุดที่ประชาชนร้อยละ 70.9 เห็นว่าจำเป็นต้องจัดการหากต้องการจะยุติความรุนแรงให้ได้ในระยะยาว โดยประชาชนทุกเพศ ศาสนา และภาษาต่างเห็นสอดคล้องกันในเรื่องนี้
- ในมุมมองของประชาชนจำนวนไม่น้อยเห็นว่ากลุ่มอิทธิพลยาเสพติดมีส่วนเกี่ยวข้องกับความรุนแรงในพื้นที่ นอกเหนือไปจากขบวนการ และเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งสะท้อนว่าเหตุรุนแรงในพื้นที่ที่มีความสลับซับซ้อนจนยากจะแยกแยะและทำให้สถานการณ์ยืดเยื้อ การรับมือกับความรุนแรงจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับประเด็นปัญหายาเสพติด ตลอดจนปัญหาอื่นๆ เช่น การแข่งขันทางการเมือง การขัดผลประโยชน์ส่วนตัว รวมไปถึงการคลี่คลายความขัดแย้งทางการเมืองด้วย
- นอกจากนี้ ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามมากกว่าร้อยละ 60 มองสาเหตุของความรุนแรงในพื้นที่ว่าเกิดจากหลายประเด็นปะปนกัน (เจ้าหน้าที่รัฐ เลี้ยงชีพ กลุ่มอิทธิพลยาเสพติดและของเถื่อน นโยบายรัฐเลือกปฏิบัติ การบิดเบือนประวัติศาสตร์ และสยามยึดครองปาตานีเป็นอาณานิคม) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความซับซ้อนของสถานการณ์จริงในพื้นที่
- จากข้อมูลทั้งหมดข้างต้น สะท้อนว่าเมื่อเกิดเหตุรุนแรง โดยเฉพาะกรณีที่มีข้อกังขาอย่างกว้างขวางในสังคม ภาครัฐจำเป็นต้องมีกลไกในการ

ตรวจสอบข้อเท็จจริงที่โปร่งใสและเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย (Information Clearing House)³ เพื่อให้ความจริงปรากฏต่อสาธารณะ และสามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด ในขณะที่เดียวกันก็ป้องกันไม่ให้เกิดฝ่ายอาศัยความคลุมเครือไปใช้ประโยชน์ได้

³ กระบวนการร่วมตรวจสอบข้อมูลข้อเท็จจริงของปัญหาหรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นธรรมและรอบด้านที่สุด เพื่อประโยชน์ในการคลี่คลายปัญหาที่ยังเป็นที่กังขาของสังคม โดยไม่ด่วนตัดสิน

ข้อเสนอที่ 4

ตรวจสอบประสิทธิภาพ
การใช้งบประมาณรัฐ
ด้านการพัฒนาในพื้นที่

ข้อเสนอที่ 4

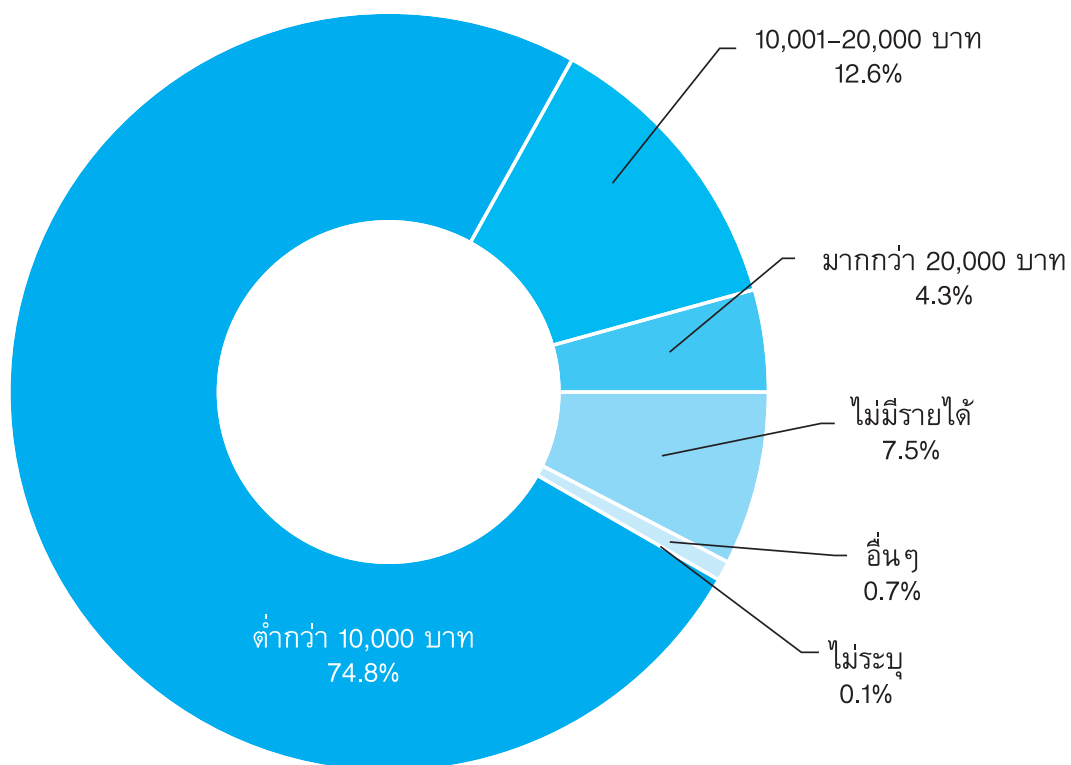
ตรวจสอบประสิทธิภาพการใช้งบประมาณรัฐ ด้านการพัฒนาในพื้นที่

- การสำรวจครั้งล่าสุดพบว่า การส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ เป็นประเด็นสำคัญที่สุดอันดับที่ 2 (รองจากปัญหาเสพติด) ที่ประชาชนส่วนใหญ่หรือร้อยละ 68.5 เห็นว่าจำเป็นต้องทำ หากต้องการจะแก้ปัญหาความรุนแรงให้ได้ในระยะยาว
- จากข้อมูลสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ตอบแบบสอบถาม สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาพื้นฐานในเรื่องสภาพชีวิตความเป็นอยู่และฐานะทางเศรษฐกิจ โดยประชาชนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 74.8) ยังคงมีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือน และอีกร้อยละ 7.5 ที่ไม่มีรายได้เลย (กราฟที่ 11)
- ผลการสำรวจยังพบว่ารายได้ของประชาชนในพื้นที่ยังไม่สอดคล้องกับวุฒิการศึกษาอีกด้วย แม้แต่คนที่จบปริญญาตรีขึ้นไปก็ยังมีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือน สูงถึงร้อยละ 33.9 ในขณะที่ข้อมูลของธนาคารแห่งประเทศไทยระบุว่าค่าจ้างแรงงานเฉลี่ย ประจำปี 2560 สำหรับผู้จบปริญญาตรีอยู่ที่ 23,090.68 บาทต่อเดือน⁴

⁴ คำนวณจากค่าจ้างแรงงานเฉลี่ย จำแนกตามการศึกษา ทั้ง 4 ไตรมาสของปี 2560, “ค่าจ้างแรงงานเฉลี่ย จำแนกตามการศึกษา,” <http://www2.bot.or.th/statistics/ReportPage.aspx?reportID=666&language=th>, เข้าถึงเมื่อวันที่ 6 มกราคม 2562

- จากตัวเลขข้างต้นสะท้อนว่าคนในพื้นที่ยังคงมีรายได้น้อยแม้จะมีการใช้จ่ายงบประมาณด้านการพัฒนาในพื้นที่เป็นจำนวนมากกว่า 130,000 ล้านบาทตลอด 15 ปีที่ผ่านมา ดังนั้นสิ่งที่อาจจะต้องตั้งคำถามคือ **การใช้จ่ายงบประมาณด้านการพัฒนาของรัฐที่ผ่านมานั้น มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่เพียงใด**

กราฟที่ 11
รายได้ต่อเดือนของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อเสนอที่ 5

ออกแบบระบบการศึกษาที่มี
คุณภาพและสะท้อนวิถีอัตลักษณ์
วัฒนธรรม

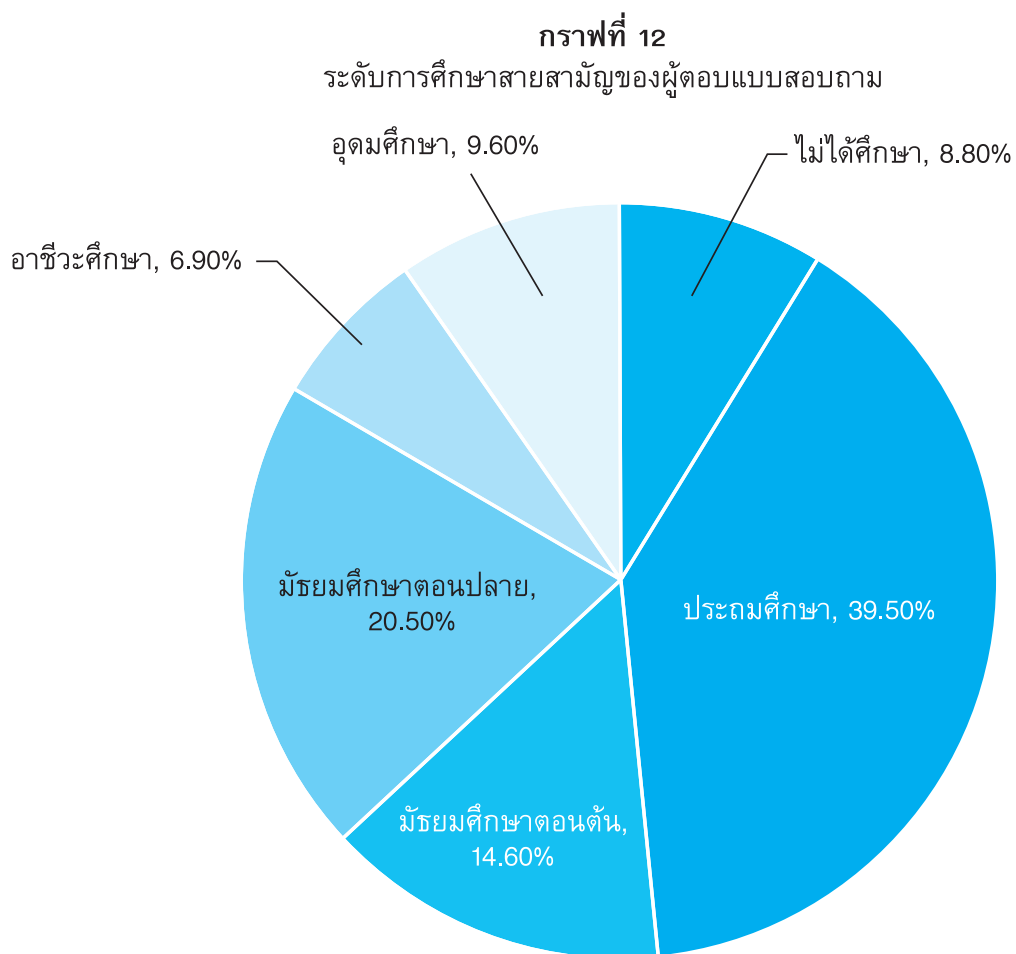
ข้อเสนอที่ 5

ออกแบบระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ และสะท้อนวิถีอัตลักษณ์วัฒนธรรม

- ลักษณะพื้นฐานของสังคมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีผู้คนหลากหลายอัตลักษณ์ทางศาสนาและภาษา โดยผลการสำรวจพบว่าคนในพื้นที่นิยมตัวเองว่าทั้งเป็นคนมุสลิม (ร้อยละ 48.0) คนมลายู (ร้อยละ 19.3) คนพุทธ (ร้อยละ 7.1) ส่วนภาษาที่คนใช้พูดในครอบครัวนั้นก็มียังภาษามลายู (ร้อยละ 59.6) ภาษาไทยและภาษาใต้ (ร้อยละ 25.6) และภาษามลายูปนไทย (ร้อยละ 13.4)
- ผลการสำรวจยังสะท้อนว่าประชาชนที่นับถือศาสนาอิสลามมีส่วนการจบการศึกษาสายสามัญในระดับที่ต่ำกว่าประชาชนที่นับถือศาสนาพุทธ คริสต์และอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการสำรวจอีกข้อที่พบว่าประชาชนที่พูดภาษามลายูในครัวเรือนมีส่วนการจบการศึกษาสายสามัญในระดับที่ต่ำกว่าประชาชนที่พูดภาษาไทยใต้และไทยกลาง และภาษามลายูถิ่นปนไทย
- ข้อมูลข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงช่องว่างทางการศึกษาที่เชื่อมโยงกับอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์และศาสนา ซึ่งเป็นประเด็นที่คนส่วนใหญ่ในพื้นที่เห็นความสำคัญ ดังจะเห็นได้จากผู้ตอบแบบสอบถามครั้งล่าสุดถึงร้อยละ 40.6 ระบุว่า การปรับระบบการศึกษาให้สอดคล้องกับวิถีและวัฒนธรรมของคนในพื้นที่เป็นเรื่องจำเป็นที่ต้องทำหากต้องการแก้ปัญหาในระยะยาว

- นอกจากนี้ **คุณภาพการศึกษาในชายแดนใต้ยังอยู่กลุ่มที่มีระดับต่ำที่สุดของประเทศ** ดังข้อมูลจากดัชนีย่อยด้านการศึกษาในดัชนีความก้าวหน้าของคนประจำปี 2560 ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระบุว่าจังหวัดนราธิวาส อยู่ในลำดับสุดท้าย (77) ขณะที่ปัตตานีและยะลาอยู่ในลำดับที่ 76 และ 70 ตามลำดับ
- ในอีกด้านหนึ่ง รายงานการติดตามการศึกษาทั่วโลกของยูเนสโกในปี 2560 - 2561 พบว่าร้อยละ 50⁵ ของนักเรียนประถมศึกษาในประเทศไทยไม่ได้เรียนด้วยภาษาที่เด็กใช้ในครัวเรือน ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของเด็กนักเรียน
- ดังนั้น แนวทางการจัดการศึกษาในพื้นที่นอกจากจะคำนึงถึง**คุณภาพในการจัดการศึกษาแล้ว สิ่งที่สำคัญไม่น้อยไปกว่ากันคือการยอมรับ (recognition) อัตลักษณ์และวิถีวัฒนธรรมที่หลากหลาย** โดยต้อง**ให้อัตลักษณ์ดังกล่าวสะท้อนออกมาในระบบการศึกษาของรัฐอย่างเป็นรูปธรรม** และจะต้องระมัดระวังเป็นพิเศษ มิให้กระทบต่อความรู้สึกของประชาชนว่า สถาบันการศึกษาที่ถือเป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่นไม่ได้รับการเคารพเชื่อถือ อันจะทำลายความไว้วางใจที่ประชาชนมีต่อรัฐได้

⁵ UNESCO, 2017/2018 Global Education Monitoring Report: Thailand highlights, 24 Oct. 2017, p.191. (ค้นเมื่อวันที่ 28 มกราคม 2562) <http://www.adeanet.org/en/system/files/259338e.pdf>

ข้อเสนอที่ 6

กระจายอำนาจมากขึ้น
ด้วยโครงสร้างการปกครอง
ที่มีลักษณะเฉพาะของพื้นที่

ข้อเสนอที่ 6

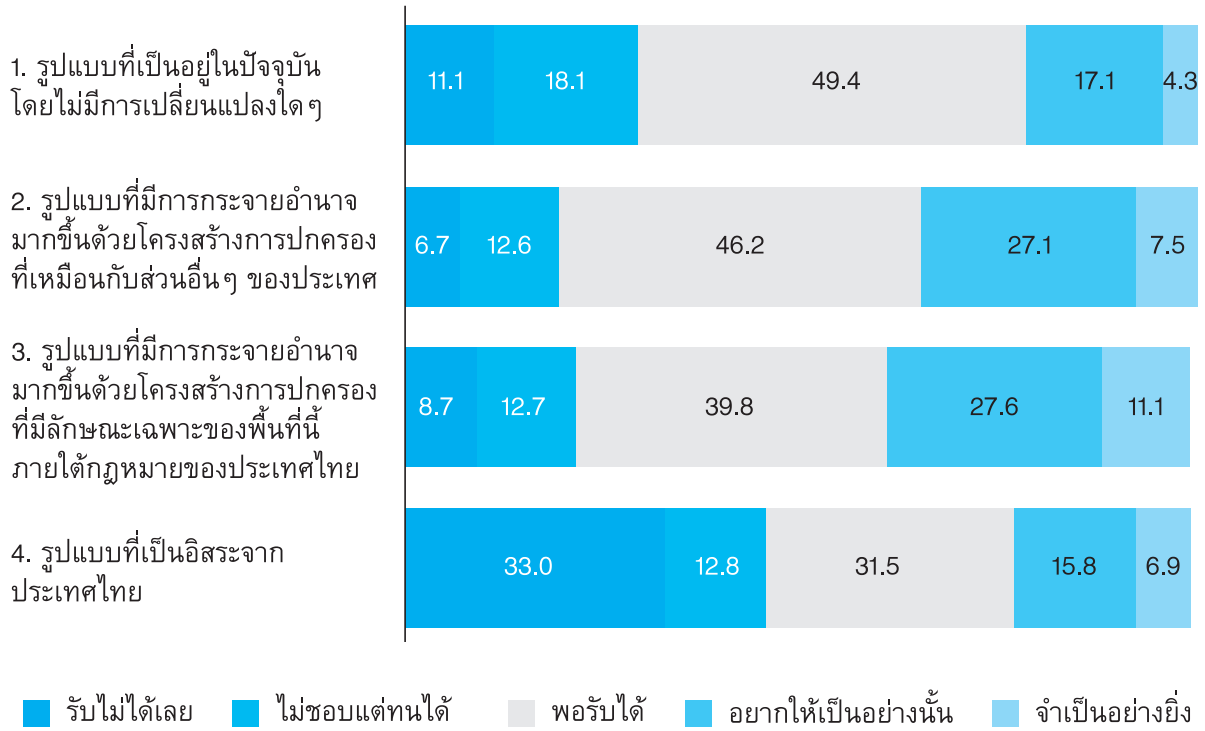
กระจายอำนาจมากขึ้นด้วยโครงสร้างการปกครอง ที่มีลักษณะเฉพาะของพื้นที่

- เรื่องรูปแบบการปกครองเป็นประเด็นอ่อนไหวที่คนกังวลหรือลังเลในการแสดงความคิดเห็นมากที่สุดประเด็นหนึ่ง เนื่องจากมีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนมากที่ “ขอไม่ตอบ” และตอบว่า “ไม่รู้” (รวมกันประมาณ 1,500 – 2,500 คน คิดเป็นร้อยละ 25-40) และตอบว่า “พอรับได้” ในแต่ละรูปแบบอยู่ไม่น้อยเช่นกัน (ประมาณ 1,200 – 2,300 คน คิดเป็นร้อยละ 18 – 37) (กราฟที่ 13)
- อย่างไรก็ตาม ส่วนใหญ่ของผู้ที่เลือกตอบข้อนี้ ไม่ว่าจะมีความกังวลหรือลังเลในแง่ของศาสนา ภาษาที่พูดในครัวเรือน รายได้ และกลุ่มอาชีพที่แตกต่างกันเพียงใดก็ตาม ระบุว่าต้องการเห็นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครอง คืออยากให้มีการกระจายอำนาจทางการเมืองการปกครอง มาสู่ประชาชนในพื้นที่มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่
 - มีผู้ตอบว่า “อยากให้กระจายอำนาจมากขึ้นด้วยโครงสร้างการปกครองที่มีลักษณะเฉพาะของพื้นที่นี้” ร้อยละ 38.7
 - มีผู้ตอบว่า “อยากให้กระจายอำนาจมากขึ้นด้วยโครงสร้างการปกครองที่เหมือนกับส่วนอื่นๆ ของประเทศ” ร้อยละ 34.6
- ในส่วนของผู้ที่เลือกตอบข้อนี้ มีจำนวนไม่น้อยที่ “รับไม่ได้” กับรูปแบบการปกครองที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน (ร้อยละ 29.2) แต่ในขณะเดียวกัน หากจะเปลี่ยนแปลงรูปแบบไปถึงขั้นเป็นรัฐอิสระ ก็จะต้องพบกับแรงต้านจาก

ผู้คนอีกจำนวนไม่น้อยเช่นกัน (ร้อยละ 45.8) จะเห็นได้ว่าในส่วนของผู้ที่เลือกตอบข้อนี้ มีคนไม่ต้องการรูปแบบที่เป็นอยู่ปัจจุบันและเอกราชในจำนวนที่มากกว่าคนที่ต้องการ

- เมื่อเปรียบเทียบทั้งสี่แบบแล้ว การกระจายอำนาจตามลักษณะเฉพาะของพื้นที่มาเป็นอันดับ 1 กระจายอำนาจมากขึ้นแบบที่เหมือนกับส่วนอื่นๆ ของประเทศเป็นอันดับ 2 ตามมาด้วยเอกราชและรูปแบบที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเป็นที่ต้องการน้อยที่สุด ข้อมูลเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าประชาชนต้องการเห็นการเปลี่ยนแปลงบางอย่างเกิดขึ้น
- ทั้งนี้ทั้งนั้น ในขณะนี้ ผลสำรวจยืนยันได้เพียงทิศทางที่ต้องมีการกระจายอำนาจมากขึ้นด้วยโครงสร้างการปกครองที่มีลักษณะเฉพาะของพื้นที่นี้ แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์ชัดเจนในรายละเอียดว่าเป็นอย่างไร

กราฟที่ 13
ทัศนคติต่อแนวทางการปกครองพื้นที่ในรูปแบบต่างๆ (ร้อยละเฉพาะผู้ที่เลือกตอบ)

ข้อเสนอที่ 7

เปิดพื้นที่ให้คนได้ตกเตียง
เรื่องอ่อนไหวทางการเมือง
โดยไม่ถูกคุกคามจากทุกฝ่าย

ข้อเสนอที่ 7

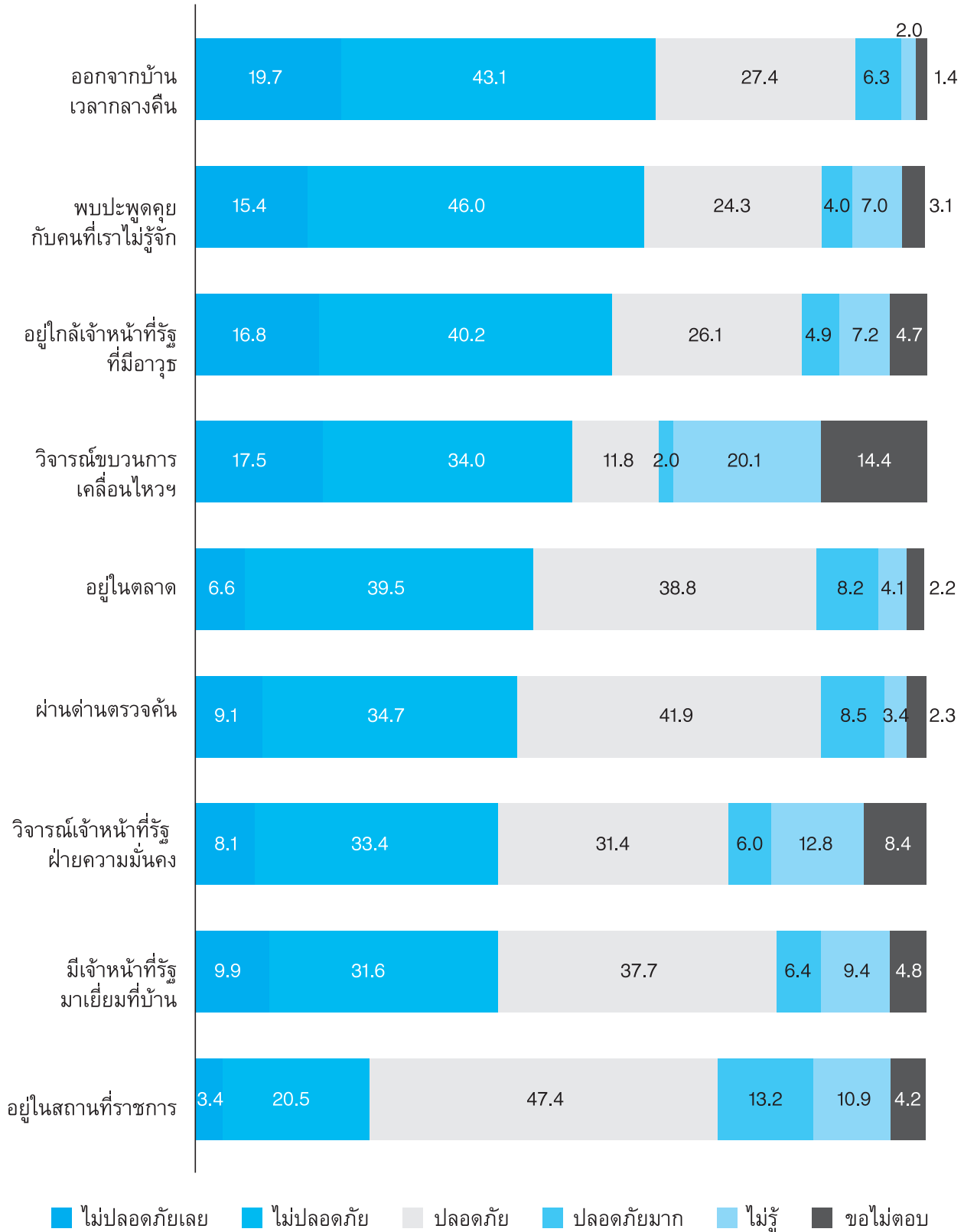
เปิดพื้นที่ให้คนได้ตกเตียงเรื่องอ่อนไหวทางการเมือง โดยไม่ถูกคุกคามจากทุกฝ่าย

- ในบริบทสถานการณ์ความขัดแย้งรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีกิจกรรมธรรมดาหลายอย่างที่ก่อให้เกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัยในหมู่ประชาชนในพื้นที่
- ประชาชนจำนวนไม่น้อย “รู้สึกไม่ปลอดภัย” หากต้องพบปะกับคนแปลกหน้าและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคู่ขัดแย้ง ดังที่ผลสำรวจระบุว่า จะรู้สึกเช่นนี้เมื่อต้องพบปะพูดคุยกับคนที่ไม่รู้จัก (ร้อยละ 61.4) แสดงความเห็นเกี่ยวกับขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อเอกราชปาตานี (ร้อยละ 51.5) อยู่ใกล้เจ้าหน้าที่รัฐที่มีอาวุธ (ร้อยละ 51.0) แสดงความเห็นเกี่ยวกับรัฐบาล ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคง (ร้อยละ 41.5) และเมื่อเจ้าหน้าที่มาเยี่ยมที่บ้าน (ร้อยละ 41.5) (กราฟที่ 14)
- ในขณะเดียวกัน ข้อค้นพบสำคัญของการสำรวจทั้ง 4 ครั้ง คือ มีผู้ “ขอไม่ตอบ” และตอบว่า “ไม่รู้” ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็น “เสียงเงียบ” เป็นสัดส่วนที่สูงมากในบางข้อ โดยเฉพาะข้อที่ว่าด้วย เป้าหมายหลักของกลุ่มคนที่ใช้อาวุธต่อสู้กับรัฐในปัจจุบันคืออะไร (ร้อยละ 54.6) ทศนะต่อสาเหตุความรุนแรงในพื้นที่ที่มองว่าเกิดจากสยามยึดครองปาตานีเป็นอาณานิคม (ร้อยละ 46.4) ทศนะที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายทางการเมืองหรือเอกราช (ร้อยละ 42.9) และทศนะต่อสาเหตุความรุนแรงในพื้นที่ที่มองว่าเกิดจากการที่เจ้าหน้าที่รัฐเลี้ยงชีพเพื่อเอางบประมาณ (ร้อยละ 41.2) เป็นต้น (กราฟที่ 15)

- เสียงเงิบในข้อดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า เรื่องเหล่านี้ถือเป็นเรื่องอ่อนไหวที่ประชาชนรู้สึกไม่ปลอดภัย หรือไม่สบายใจที่จะพูด ซึ่งอาจแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่มประเด็นตามนี้ คือ 1) การพูดถึงรัฐบาลและขบวนการทั้งในแง่บวกและลบ 2) สาเหตุของความรุนแรงในพื้นที่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ความขัดแย้งระหว่างสยามกับปาตานี และการเลี้ยงชีพของเจ้าหน้าที่รัฐ เป็นต้น และ 3) เป้าหมายทางการเมือง คือ เอกราชและโครงสร้างการปกครอง
- กล่าวเฉพาะประเด็นเป้าหมายทางการเมืองซึ่งถูกมองว่าเป็นประเด็นที่อ่อนไหวที่สุด เมื่อได้วิเคราะห์ผลสำรวจเชิงลึกพบว่า แม้แต่ประชาชนที่มองว่าปัญหาการก่อกวนของความขัดแย้งเกิดจากสยามยึดครองปาตานีก็ไม่ได้มีคำตอบตายตัวว่าทางออกจะต้องแยกตัวเป็นเอกราชเท่านั้น ดังจะเห็นได้ว่าคนกลุ่มนี้มีแนวโน้มที่จะเลือกทางออกเป็นการกระจายอำนาจแบบใดแบบหนึ่งสูงกว่า ซึ่งสะท้อนว่าคำตอบนั้นเป็นไปได้หลายแบบ (กราฟที่ 16)
- ด้วยเหตุนี้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมี “พื้นที่” ให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเสรีโดยไม่ถูกจับจ้อง คุกคาม หรือตีตราจากฝ่ายใด โดยพื้นที่ดังกล่าวอาจรวมถึงการจัดเวที การชุมนุมเคลื่อนไหวทางการเมือง การใช้สื่อออนไลน์ หรือการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ต่างๆ เป็นต้น
- ยังมีพื้นที่ให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นมากขึ้นเท่าไร ยิ่งทำให้มีทางเลือกที่หลากหลาย ซึ่งจะทำให้เกิดการถกเถียงอันนำมาสู่ข้อสรุปที่สอดคล้องกับความเป็นจริงมากขึ้น ดังนั้น การเปิดพื้นที่เช่นนี้ย่อมเป็นผลดีต่อรัฐและขบวนการฯ ที่จะได้รับความกังวลและความต้องการที่แท้จริงจากประชาชนกลุ่มต่างๆ เพื่อหาจุดลงตัวที่ได้รับการยอมรับจากทุกฝ่าย

กราฟที่ 14

สัดส่วนร้อยละของการประเมินความรู้สึกปลอดภัยที่เกี่ยวข้องกับการกระทำต่าง ๆ

กราฟที่ 15

ประเด็นที่มีผู้ตอบ "ไม่รู้" และ "ขอไม่ตอบ" สูงที่สุด 5 ลำดับแรก (ร้อยละ)

เป้าหมายหลักของกลุ่มคนที่ใช้อาวุธต่อสู้กับรัฐในปัจจุบันคืออะไร, 54.6

ทัศนคติต่อวิธีการที่กลุ่มไอซิส/ไอเอสปฏิบัติต่อเชลย
หรือผู้ที่มีความคิดเห็นต่างกับกลุ่มตน, 48.0

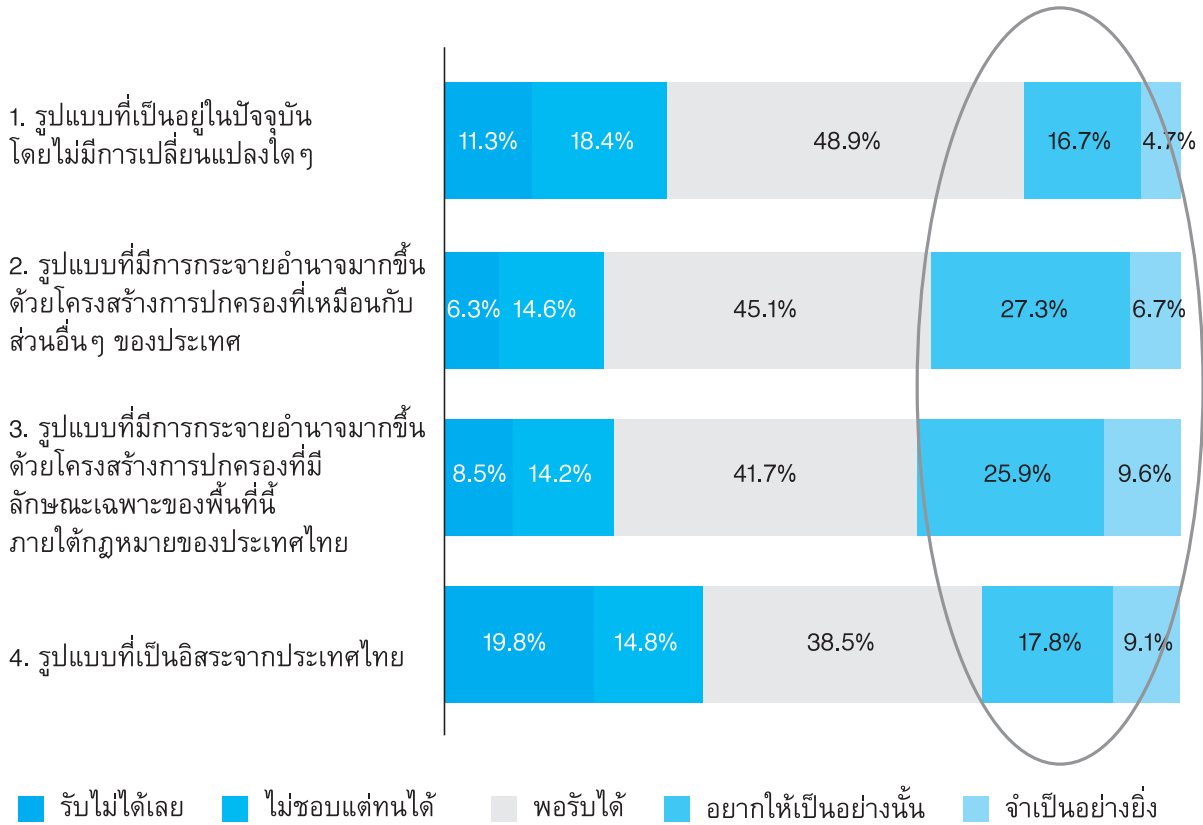
ความรู้สึกความปลอดภัย
เมื่ออยู่ในวัด, 46.4

ทัศนคติต่อสาเหตุความรุนแรงที่ระบุว่า
เกิดจากการที่สยามยึดครองปาตานี
เป็นอาณานิคม, 46.4

ทัศนคติต่อสาเหตุความรุนแรงที่ระบุว่า
เกิดจากกลุ่มก่อการร้ายสากล, 46.3

กราฟที่ 16

ความเห็นของผู้ที่มองว่าสาเหตุความรุนแรงในพื้นที่เกิดจากการที่สยามยึดครองปาตานีเป็นอาณานิคม
ต่อทางเลือกรูปแบบการปกครองต่างๆ (ร้อยละเฉพาะผู้ที่เลือกตอบ)

ข้อมูลพื้นฐาน

1. ใครทำ PEACE SURVEY?

Peace Survey เป็นการทำงานร่วมกันของเครือข่าย 20 องค์กร⁶ ซึ่งมีความเป็นมาและจุดยืนทางการเมืองที่หลากหลายจากทั้งในและนอกพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

2. ทำอะไร?

PEACE SURVEY เป็นการสำรวจความคิดเห็นประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีต่อกระบวนการสันติภาพ โดยจะสอบถามถึง (1) ทศนคติต่อสภาพความเป็นอยู่ในพื้นที่ (2) สาเหตุของปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น (3) ความพยายามในการ

⁶ เครือข่าย 20 องค์กร ประกอบด้วย สถาบันอิสลามและอาหรับศึกษา ม.นราธิวาสราชนครินทร์ / สถาบันอิสลาม ม.ฟาฏอนี / คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ม.ราชภัฏยะลา / คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ม.สงขลานครินทร์ ปัตตานี / คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ม.สงขลานครินทร์ ปัตตานี / สถาบันวิจัยความขัดแย้งและความหลากหลายทางวัฒนธรรมภาคใต้ ม.สงขลานครินทร์ ปัตตานี / ศูนย์ศึกษาและพัฒนาการสื่อสารสันติภาพ คณะวิทยาการสื่อสาร ม.สงขลานครินทร์ ปัตตานี / วิทยาลัยอิสลามศึกษา ม.สงขลานครินทร์ ปัตตานี / ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ / สภาประชาสังคมชายแดนใต้ / คณะวิทยาการจัดการ ม.สงขลานครินทร์ หาดใหญ่ / สถาบันวิจัยและพัฒนาสุขภาพภาคใต้ คณะแพทยศาสตร์ ม.สงขลานครินทร์ หาดใหญ่ / สถาบันสันติศึกษา ม.สงขลานครินทร์ หาดใหญ่ / ศูนย์ความเป็นเลิศด้านผู้หญิงและความมั่นคงทางสังคม ม.วลัยลักษณ์ / ศูนย์ความเป็นเลิศด้านคณิตศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ ม.มหิดล / สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย ม.มหิดล / สถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา ม.มหิดล / ศูนย์ข่าวสารสันติภาพ ม.ธรรมศาสตร์ / ศูนย์ความร่วมมือทรัพยากรสันติภาพ / สำนักสันติวิธีและธรรมาภิบาล สถาบันพระปกเกล้า

แก้ไขปัญหาด้วยกระบวนการสันติภาพ และ (4) ข้อเสนอแนะต่อแนวทางแก้ปัญหาในอนาคต

3. ทำไมต้องทำ?

ในการแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ผ่านมา ผู้เกี่ยวข้องทั้งรัฐบาล เจ้าหน้าที่รัฐ องค์กรภาคประชาสังคม และกลุ่มขบวนการฯ ต่างกล่าวอ้างมาตลอดว่าคำตอบอยู่ที่ประชาชน เครือข่าย PEACE SURVEY จึงพยายามที่จะสะท้อนเสียงของ “ประชาชน” ที่อยู่บนพื้นฐานของการสุ่มตัวอย่างตามหลักวิชาการอย่างเป็นระบบ โดยปราศจากอคติ เพื่อให้ได้เสียงของประชาชนที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ อันจะเป็นข้อมูลสำคัญประกอบการแก้ไขปัญหาดต่อไป

4. ทำอย่างไร?

ในส่วนของการจัดทำแบบสอบถาม จะได้จากการระดมความเห็นร่วมกันของ นักกิจกรรมทางสังคมทั้งพุทธและมุสลิม นักวิชาการ และเจ้าหน้าที่รัฐ เพื่อให้ได้คำถามที่ครอบคลุมและมีประโยชน์ต่อการแก้ปัญหาจริงโดยผ่านขั้นตอนการทดสอบแบบสอบถามตามหลักวิชาการ สำหรับการสุ่มตัวอย่างประชากร จะใช้หลักความน่าจะเป็นทางสถิติในการสุ่มแบบมีระบบ (Systematic Random Sampling) จากฐานข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ซึ่งสำรวจในปี 2560 เพื่อประกันว่าทุกคนทุกหน่วยในประชากรที่ศึกษาจะมีโอกาสเท่ากันในการถูกเลือก โดยการสุ่มจะมีทั้งหมด 3 ขั้นตอน คือ สุ่มระดับตำบลก่อน หลังจากนั้นจะสุ่มระดับหมู่บ้าน และสุดท้ายจะสุ่มลงไปถึงระดับครัวเรือน ส่วนการสุ่มเลือกสมาชิกในครัวเรือนที่ได้นั้น จะใช้การสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) จากรายชื่อผู้อาศัยอยู่จริงในแต่ละครัวเรือน

5. กลุ่มตัวอย่างที่ได้มีลักษณะอย่างไร?

กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชากรในจังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา จังหวัดนราธิวาส และสี่อำเภอ (จะนะ เทพา นาทวี สะบ้าย้อย) ในจังหวัดสงขลา ที่ผ่านมามีการสำรวจ

ความคิดเห็นมาแล้วทั้งหมด 4 ครั้ง รวมกลุ่มประชากรตัวอย่างทั้งสิ้น 6,321 คน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

- การสำรวจครั้งที่ 1 มีจำนวน 1,559 คน (ก.พ. – มี.ค. 2559)
- การสำรวจครั้งที่ 2 มีจำนวน 1,570 คน (ก.ค. – ส.ค. 2559)
- การสำรวจครั้งที่ 3 มีจำนวน 1,583 คน (เม.ย. – พ.ค. 2560)
- การสำรวจครั้งที่ 4 มีจำนวน 1,609 คน (ส.ค. – ก.ย. 2561)

โดยทั้ง 4 ครั้งนี้ สามารถจำแนกกลุ่มตัวอย่างออกได้ดังต่อไปนี้

(1) **เพศ** – ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 55.8 ส่วนเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 44.2

(2) **อายุ** – มีอายุเฉลี่ย 43.32 ปี

(3) **ศาสนา** – ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม (ร้อยละ 77.7) รองลงมาเป็นผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ (ร้อยละ 21.7) ถัดไปคือผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์ (ร้อยละ 0.1)

(4) **ภาษาที่พูดประจำในครัวเรือน** – ส่วนใหญ่พูดภาษามลายู (ร้อยละ 60.4) รองลงมาเป็นภาษามลายูปนไทย (ร้อยละ 13.6) ถัดไปเป็นภาษาไทย (ร้อยละ 26)

(5) **การศึกษา**

สายสามัญ – ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 39.5) รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และตอนต้น (ร้อยละ 20.5 และ 14.6 ตามลำดับ) ถัดไปคือระดับปริญญา (ร้อยละ 9.6) ไม่ได้ศึกษา (ร้อยละ 8.8) และน้อยที่สุดคือ อาชีวศึกษา (ร้อยละ 6.9)

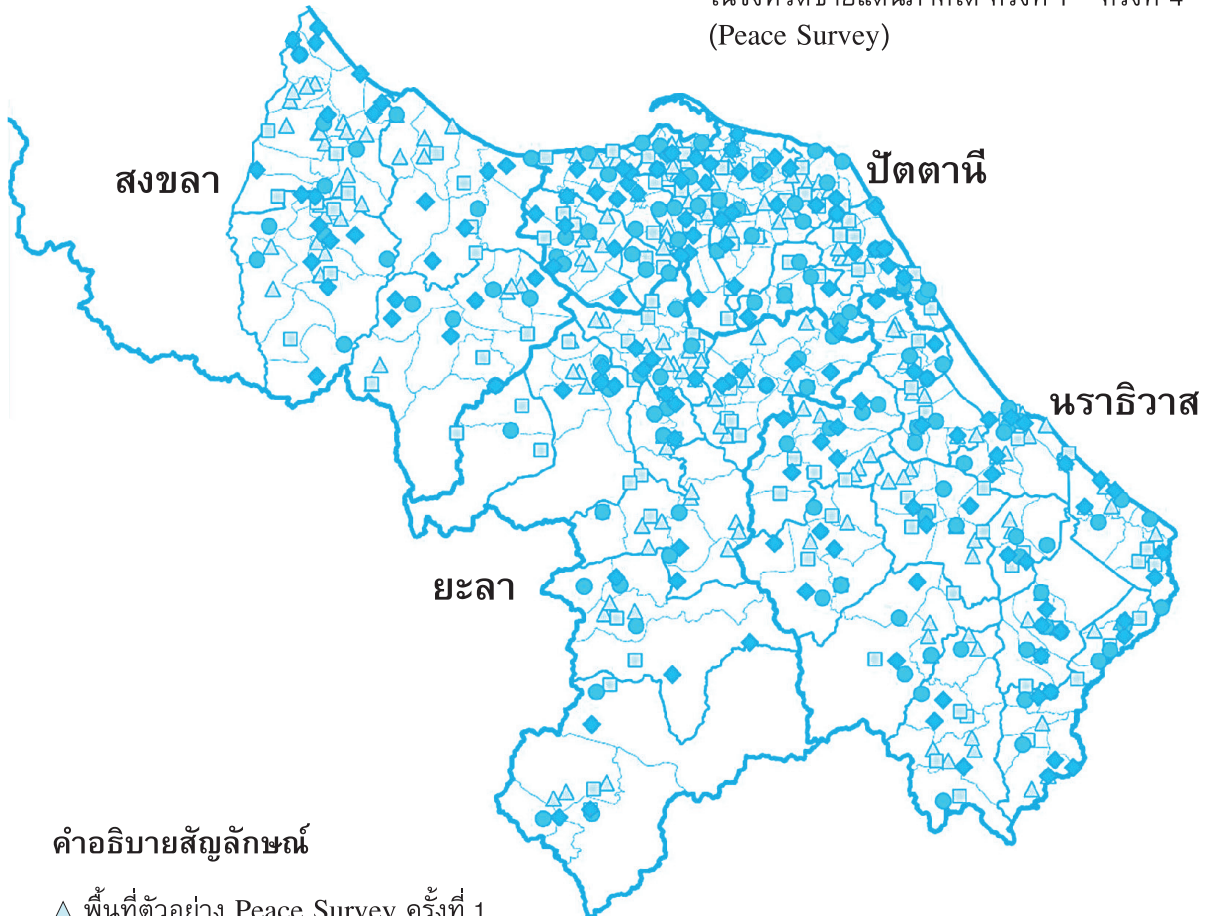
สายศาสนา – ส่วนใหญ่จบระดับอิมตีดาอีย์และตาดีกา (ร้อยละ 39.5) รองลงมาคือไม่ได้ศึกษา (ร้อยละ 34.3) ถัดไปคือระดับมูตาวัตซิท และซานาวีรีย์ (ร้อยละ 21.8) ปอเนาะ (ร้อยละ 3.1) และปริญญา (ด้าน

ศาสนา) (ร้อยละ 0.4) ในส่วนของศาสนาพุทธนั้น มีผู้จบเปรียญธรรมอยู่ด้วย (ร้อยละ 0.7)

- (6) **อาชีพ** – ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร (ร้อยละ 38.6) รองลงมาคือรับจ้างทั่วไป (ร้อยละ 19.7) แม่บ้านพ่อบ้านเกษียณ (ร้อยละ 10) พ่อค้าแม่ค้า นักธุรกิจ พนักงานบริษัทเอกชน (ร้อยละ 7.3) ว่างงาน (ร้อยละ 5.9) เจ้าหน้าที่รัฐ (ร้อยละ 5) อาชีพอิสระ (ร้อยละ 4.6) อุตสาหกรรม อาจารย์ นักวิชาการ (ร้อยละ 2.4) นักเรียนนักศึกษา (ร้อยละ 2.3) ผู้นำศาสนา (ร้อยละ 0.3) นักการเมือง (ร้อยละ 0.2) และอื่นๆ (ร้อยละ 2.6)
- (7) **รายได้ต่อเดือน** – ส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท (ร้อยละ 75.4) รองลงมาคือมีรายได้ 10,001–20,000 บาท (ร้อยละ 12.7) ไม่มีรายได้ (ร้อยละ 7.6) และสุดท้ายคือสูงกว่า 20,000 บาท (ร้อยละ 4.3)

แผนภาพที่ 1 พื้นที่ตัวอย่างในการสำรวจ PEACE SURVEY ครั้งที่ 1-4

พื้นที่ตัวอย่างในการศึกษาโครงการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อกระบวนการสันติภาพในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ครั้งที่ 1 - ครั้งที่ 4 (Peace Survey)

คำอธิบายสัญลักษณ์

- △ พื้นที่ตัวอย่าง Peace Survey ครั้งที่ 1
 - พื้นที่ตัวอย่าง Peace Survey ครั้งที่ 2
 - พื้นที่ตัวอย่าง Peace Survey ครั้งที่ 3
 - ◆ พื้นที่ตัวอย่าง Peace Survey ครั้งที่ 4
-
- ขอบเขตระดับจังหวัด
 - ขอบเขตระดับอำเภอ
 - ขอบเขตระดับตำบล

